

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากในปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยได้มีการเปลี่ยนแปลง ำให้ทันสมัยกับ เหตุการณ์ สภาวะทาง สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในวงการศึกษาที่จะต้องมีการพัฒนาแนวทางของหลักสูตร การเรียน การสอนให้มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะต่างๆ ที่จะนำ ออกไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม รู้หลักการในการดำรงชีวิตปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงของ สังคม เทคโนโลยี และการแก้ปัญหาต่างๆ การจัดโครงสร้างของ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็นมวลประสบการณ์ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตประกอบด้วยเนื้อหา 2 วิชา คือ สังคมศึกษา และ วิทยาศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับเนื้อหา และฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถนำมวลประสบการณ์ความรู้ที่ได้ ไปใช้ในสภาวะสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ทาให้ผู้เรียนรู้จัก คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น (กรมวิชาการ, 2526) การจัดการเรียน การสอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่เน้นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบัน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กำลังได้รับความสนใจเป็นอันมาก เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติบนพื้นผิวโลก ได้ถูกทำลายลงเป็นจำนวนมากทาให้มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทวีมากขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ น้ำ อากาศ ดิน และป่าไม้ ได้ส่งผลกระทบเด่นชัดขึ้น ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลัง พัฒนา สำหรับประเทศไทย ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น สาเหตุที่สำคัญ คือ มนุษย์เป็นผู้ใช้ทรัพยากร และเป็นผู้ทำลายความสมดุลของธรรมชาติทั้งโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และรู้แต่ยังทาการกระทำด้วยความเห็นแก่ตัวของบุคคลบางคน เช่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

การทิ้งขยะมูลฝอยลงในท่อระบายน้ำ การปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมสู่แม่น้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำเสีย (สุพรรณี มีเทศน์, 2539) สภาพแวดล้อมสามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนในการอยู่ร่วมกัน ในทางตรงข้ามหากสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการอยู่อาศัย หรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็ต้องพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น (ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ, 2535) เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต เห็นความสำคัญของการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชน แนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การศึกษาที่เหมาะสมและปลูกฝังให้เกิดความรู้รักที่ดี อันนั้นจะรักษาปกป้องสิ่งแวดล้อมให้ดำรงคงอยู่ต่อไป การทำให้การศึกษาที่เหมาะสมคือ การเริ่มที่ระดับเยาวชนของประเทศ คือ ให้ความสำคัญในระดับการประถมศึกษา โดยเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา ได้สอดแทรกไว้ว่ากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แต่พฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กยังไม่เกิด ซึ่งจากงานวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าการสอนเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ครูยังไม่มีการสอนโดยให้นักเรียนปฏิบัติ วิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุด คือ แบบบรรยาย และสื่อการสอนที่ใช้มากที่สุด คือ แบบเรียน (อรพร ยามาโสภา, 2532) ครูสอนมักจะเน้นเนื้อหาวิชาการ และยังคงใช้การบรรยายประกอบกระดานดำ เป็นส่วนมากในการสอน คือครูพูดตามเนื้อหา นักเรียนฟังแล้วจดบันทึก ซึ่งเป็นวิธีง่ายที่สุดสะดวกที่สุดตามงานที่เคยเขียนแผนที่จะสอนให้ผู้เรียน รู้จักคิด แก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาของชีวิตและสังคม ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ ไปใช้ในการดำรงชีวิตการแก้ปัญหา และการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ (พลอยศึกษานิเทศก์, 2534) สามารถกล่าวได้ว่า พฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แท้จริงของนักเรียน ยังไม่เกิดขึ้น เพราะครูผู้สอนไม่ได้ใช้สื่อการสอนหลายๆ รูปแบบ จึงทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

สื่อการสอนนับว่าเป็นตัวกลางที่ช่วยถ่ายทอดความรู้และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการศึกษางานวิจัยพบว่า การใช้สื่อการสอนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ด้านต่างๆ โดยมีสาระสำคัญ คือ

1. สื่อการสอนมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอน เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน
2. สื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานหรือภูมิหลังของนักเรียนที่แตกต่างกัน

3. สื่อการสอนช่วยทำให้ครูสอนได้ดีขึ้น และช่วยทำให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น

4. สื่อการสอนช่วยให้นักเรียนที่เรียนในสภาพเสียเปรียบสามารถเรียนได้เท่าเทียมกัน

กิดานันท์ มลิทอง (2536) กล่าวถึง สื่อการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอนนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียน มีความเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียน ได้ตรงกับผู้สอนต้องการไม่ว่าสื่อจะเป็นสื่อในรูปแบบใดก็ตาม ส่วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ในการใช้สื่อการสอนให้ตรงกับจุดประสงค์การสอน และสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ในการใช้สื่อด้วย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สไลด์ เป็นสื่อการสอนประเภทวัสดุ เหมาะสมสำหรับรายวิชาที่ต้องการบรรยายเนื้อหาที่เข้าใจยาก อีกทั้งสไลด์ยังเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมสูงในการใช้ประกอบการเรียนการสอน สามารถผลิตและหาซื้อได้ง่ายราคาไม่แพง วิธีการใช้นั้นไม่ยุ่งยากซับซ้อนสามารถทำเพียงคนเดียวหรือหลายคน เรียกว่าสไลด์เทป หรือสไลด์เสียง ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้ทั้งทางจักษุสัมผัสและโสตสัมผัส ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้สูง สร้างความประทับใจ และทำให้เกิดความสนใจในบทเรียนมากขึ้น การรับรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นได้สืบเนื่องมาจากที่เรื่องราวต่างๆ นั้นผ่านทางประสาทสัมผัสทางร่างกาย เข้าสู่ส่วนรับรู้ภายใน จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้สไลด์ประกอบการเรียนเป็นสื่อที่ช่วยในการรับรู้เป็นอย่างดี (สุนันท์ สังข์อ่อง, 2530) การสอนโดยใช้สไลด์เทปจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียน เสริมสร้างอารมณ์ของผู้เรียน และเกิดคุณค่าต่อกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างมาก สดระยะเวลาการสอนของอาจารย์ผู้สอนได้อีกด้วย (วารินทร์ รัตนิพรหม, 2529) นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเรียน เนื้อหาจากสไลด์เทปได้ทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และเป็นรายบุคคล สามารถแก้ปัญหาความแตกต่างด้านการเรียนรู้ ของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ก็สามารถนำมาทบทวน และเรียนด้วยตนเองได้ (ณัฐศักดิ์ อีระกุล, 2535) การนำสไลด์เทปมาใช้ในการเรียนการสอน มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก อาทิทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพ ได้ยินเสียงคำบรรยายและดนตรีประกอบไปด้วยกัน สามารถดึงความสนใจของผู้เรียนได้เป็นเวลานาน

ช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนด้วยภาพที่สวยงาม คมชัดและตรงตามจุดมุ่งหมาย (นิพนธ์ ศุขปรีดี, 2528) จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้สไลด์พบว่า การนำใช้สไลด์ประกอบการสอน สามารถให้ผลการเรียนรู้สูงกว่าการสอนแบบบรรยาย

จากประสิทธิภาพของสไลด์ที่เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้ในการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงต้องการท้าววิจัย การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสอนโดยใช้สไลด์เสียงกับการสอนตามปกติ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสอนโดยใช้สไลด์เสียงกับการสอนตามปกติ

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้สไลด์เสียงสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 70 คน ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2540 โรงเรียนบ้านหนองแซง อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4.2 เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หน่วยย่อยที่ 2 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

1.4.3 ตัวแปรอิสระ หรือตัวแปรต้น ประกอบด้วย การสอนโดยใช้สไลด์เสียง และการสอนตามปกติ

1.4.4 ตัวแปรตามเป็นผลที่เกิดจากการกระทำของตัวแปรอิสระ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาปีที่ 5 มาก่อนและผู้วิจัยทำการสอนด้วยตนเอง

1.5.2 การศึกษาในครั้งนี้ไม่คำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่าง อายุ เพศ หรือ สิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 สไลด์เสียง หมายถึงสไลด์ที่มีเสียงบรรยายและเสียงดนตรีประกอบโดยบันทึกเสียงลงในเทปคาสเซต เป็นเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ฟิล์มขนาด 35 มม. เมื่อเข้ากรอบมีขนาด 2 นิ้ว X 2 นิ้ว

1.6.2 กลุ่มทดลอง หมายถึงนักเรียนที่เรียนเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสอนโดยใช้สไลด์เสียง

1.6.3 กลุ่มควบคุม หมายถึงนักเรียนที่เรียนเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสอนตามปกติ

1.6.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.6.5 การสอนโดยใช้สไลด์เสียง หมายถึงการสอนตามแผนการสอนสไลด์เสียงที่จัดทำขึ้นตามเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกระทรวงศึกษาธิการ

1.6.6 การสอนตามปกติ หมายถึงการสอนตามแผนการสอนที่จัดทำขึ้นตามเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกระทรวงศึกษาธิการ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.7.1 ได้สไลด์เสียงใช้ในการเรียนการสอนที่เหมาะสมในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ

1.7.2 เป็นแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เรื่อง ดิน ป่าไม้ และน้ำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.7.3 ได้แนวทางการค้นคว้าวิจัยเพื่อที่จะนำวิธีการสอนโดยใช้สไลด์เสียงไปใช้ในการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาอื่นๆ